

Läsengagemang och Shared Reading i svenskundervisningen - ett samarbete mellan Gymnasieskolan Vipán och SOL-centrum

Sökande och projektledare

Anders Ohlsson, projektledare; ämneslärare i svenska, professor i litteraturvetenskap. Forskar om Shared Reading, undervisar om litteratur och läsning samt handleder examensarbeten inom ämnet svenska på lärarutbildningen.

Anna W Gustafsson, projektforskare; universitetslektor och forskare i svenska. Forskar om ord- och läsförståelse och diskursanalys; studerar även Shared Reading som läspraktik i olika sammanhang; undervisar i textanalys och sociolingvistik.

Martin Malmström, projektforskare; universitetslektor i svenska med didaktisk inriktning, Malmö universitet, ämneslärare i svenska och engelska. Forskar om praktisknära forskning och relationer mellan läsning och skrivande.

Tina Frennesson, ämneslärare i svenska och religion samt ämnesföreträdare för svenska/svenska som andraspråk vid Gymnasieskolan Vipán.

Gabriella Hafström, ämneslärare i svenska, svenska som andraspråk och engelska samt ämnesföreträdare i svenska och svenska som andraspråk vid Gymnasieskolan Vipán.

Sammanfattning

“Läsengagemang och Shared Reading i svenskundervisningen – ett samarbete mellan Gymnasieskolan Vipán och SOL-centrum” är ett praktisknära skolforskningsprojekt som undersöker elevers möjligheter att utveckla sitt *läsengagemang* (Cummins 2017) genom att delta i den gruppbaseade och på högläsning baseade litteraturläsningssmodellen *Shared Reading* (SR). Projektet har tillkommit på initiativ från ämnesföreträdare och lärare på skolan för att hantera utmaningen att i en ny mediesituation (digitalisering, ökat bruk av sociala medier) regelbundet och tillsammans med eleverna läsa och arbeta med längre texter, vilket enligt PISA-studier har betydelse för deras skolprestationer.

Projektbeskrivning

Det här projektet sätter eleverna och deras litteraturläsning i centrum. Efter kompetensutveckling ska svensklärarna genomföra en intervention: de ska leda litteratursamtal enligt Shared Reading-modellen en gång i veckan (ca 60 minuter) under fyra till sex veckor. Lärarna ska tillsammans med forskarna dokumentera och samla in forskningsdata, som de ska analysera och presentera gemensamt.

Syfte

Projektets syfte är att undersöka om och hur elevers *läsengagemang* (Cummins 2017; Lee et al 2021) påverkas av att de deltar i den gruppbaseade litteraturläsningssmodellen SR, som beskrivs nedan (se s. 4). Ytterligare ett syfte är att undersöka denna modells potential att utveckla elevernas förmåga att i samtal uttrycka sig på ett ämnesadekvat skolspråk för att förmedla egna erfarenheter och tolkningar med en “elaborated code” (Bernstein 1971).

Projektet är inledningen på ett fördjupat samarbete mellan Gymnasieskolan Vipán och SOL-centrum. *Utbildning* – svenskundervisningen på skolan och ämneslärarutbildningen i svenska på SOL-centrum – och *forskning* knyts samman. Projektet är i linje med satsningen i ULF-

avtalet, där målet är att "utveckla och pröva hållbara samverkansmodeller mellan akademi och skola vad gäller forskning, skolverksamhet och lärarutbildning" (www.ulfavtal.se).

En framgångsfaktor i praktikinära forskningsarbeten verkar vara att projektet inte är påtvingat utan att initiativet i stället kommer från verksamheten (jfr Judah & Richardson, 2006; Flessner & Stuckey 2014). Detta projekt har tillkommit på initiativ från ämnesföreträdare och lärare på Gymnasieskolan Vipán. Det har sedan höstterminen 2021 utvecklats i nära samarbete mellan ett ämneslag för svensklärare på skolan och forskare på SOL-centrum.

Begreppet praktikinära forskning kan tolkas på olika sätt, alltifrån ett slags teknisk forskning där lärarna är utförare, till praktisk och kritisk där lärarna mer är del i processen (Carr & Kemmis 2003). En forskningsöversikt visar att de flesta praktikinära forskningsprojekten i Sverige baseras på forskarnas intressen och på kortare interventioner (Magnusson & Malmström 2022). Vi vill utveckla den praktikinära forskningen och fortsätta samarbetet även efter interventionen. Då finns det större möjlighet att skapa ett "tredje rum" där lärare och forskare möts på lika villkor med sina respektive kompetenser (Prøitz et al. 2020).

Projektets förankring i lärarprofessionen och i läsforskningen

Projektets bakgrund är de utmaningar som ämneslaget på Gymnasieskolan Vipán står inför när det gäller dels litteratur- och läsundervisningen inom ramen för svenskämnet, dels läsningens ställning generellt bland eleverna. Den samlade bilden bland svensklärarna är att eleverna inte är "läsande människor". Eleverna själva återkommer i informella samtal med sina lärare till sin ovana att läsa längre sammanhängande text och skönlitteratur (Anteckningar, ämneslagsmöte i svenska 2022).

Svensklärarnas intryck ligger i linje med ny forskning om läsningens ställning bland dagens elever i Sverige. Enligt Statens medieråd ökar användningen av sociala medier samtidigt som läsningen av böcker och tidningar minskar i de flesta åldersgrupper (2021).

En likartad utveckling beskrivs i en studie av Vinterek et al (2021). Där jämförs läsningens ställning på mellan- och högstadiet 2017 med hur det såg ut 2007. Andelen elever som inte läste minst en sida sammanhängande faktatext på den särskilda undersökningdagen 2017 har stigit och omfattar 50%. För skönlitteraturen pekar resultaten i samma riktning: andelen elever som *inte* läste skönlitteratur den aktuella dagen 2017 har ökat och ligger nu på 87% (Vinterek et al 2021).

Den senaste SOM-undersökningen ger en delvis annan bild av ungas (16–29 år) läsning av tryckta böcker: en ökning med 6% 2021 jämfört med året före. Oavsett om detta är en bestående trend, kvarstår faktum att även i denna undersökning läser pojkar/män samt personer med låg eller medellång utbildning väsentligt mindre än flickor/kvinnor med medelhög eller hög utbildning (Tattersall Wallin et al 2022)

Lärarnas och forskningens bild av läsningens marginaliserade ställning bland dagens elever avser den enskilda och tysta läsningen. När det gäller högläsning är bilden en annan. Svensklärarna på Gymnasieskolan Vipán uttrycker att eleverna tycker om högläsning: de uppskattar att bli inkluderade i olika grupper och samtala om litteratur (Anteckningar, ämneslagsmöte i svenska 2022). Enligt den ovan nämnda SOM-undersökningen minskar högläsningen för barn (Tattersall Wallin et al 2022). Beprövad erfarenhet (Dreher 2003) och tidigare forskning (Ledger & Merga, 2018) pekar också på att högläsning uppskattas av elever och är viktig för deras literacyutveckling.

Samtidigt som läsningens ställning bland barn och unga på fritiden och i skolan har försvagats över tid, pekar resultaten från en omfattande intervjustudie från högstadiet

(Tegmark 2022) på att elever dels vill utvecklas till goda läsare, dels vet vad som krävs: mer tid ägnas åt läsning. Studien visar att elevers skolläsning drivs av "controlled motivation" (Tegmark 2022:3–4), vilket innebär att de motiveras av att andra ska uppfatta dem som läsare eller av att någon annan – lärare, bibliotekarier – motiverar dem att läsa. Slutsatsen är att "there is a dormant potential among a large proportion of students waiting to be awakened by teachers" (Tegmark 2022:15).

Mot bakgrund av läsningens marginalisering, elevers uppskattning av högläsning och gruppbaseade textsamtal samt önskan att utvecklas till goda läsare framhåller Tegmark (2022) att skolan och lärarprofessionen kan spela en nyckelroll för elevers möjligheter att utveckla sitt läsengagemang och sin identitet som läsare.

Läsengagemang är ett centralt teoretiskt begrepp i det här projektet. I en systematisk litteraturöversikt framhåller Yongjun Lee et al (2021) att läsengagemang är flerdimensionellt och kan beskrivas på fyra sätt: beteendemässigt, kognitivt, känslomässigt samt socialt.

- *beteendemässigt* engagemang: i vilken mån en elev anstränger sig och visar uthållighet; det handlar om hur ofta och hur länge eleven läser (Lee et al 2021:545)
- *kognitivt* engagemang: hur målmedvetet och eftertänksamt en elev tar sig an sin läsning; beredskapen att använda den energi som krävs för att förstå (Lee et al 2021:545)
- *känslomässigt* engagemang: de stämningar och känslor som får eleven att uppbåda engagemang för just läsning (Lee et al 2021:545f)
- *socialt* engagemang: dels om en elev är beredd att följa regler för arbetet i klassrummet och delta i textsamtal, dels en elevs eget identitetsskapande med hjälp av kontextuella faktorer som litterära karaktärer, andra elever och deras uppfattningar (Lee et al 2021:546).

För att fånga komplexiteten i läsengagemanget arbetar vi med alla dessa fyra dimensioner, inklusive den sociala dimension som i hög grad förbisettes i tidigare forskning (Lee et al 2021:562).

Utöver att läsengagemang kan betraktas ur dessa fyra dimensioner, kan man anlägga ett händelse- eller benägenhetsperspektiv. I det förra fallet uppstår engagemanget då en elev läser en specifik text i en särskild läspraktik i eller utanför skolan. Det är en kontextuellt situerad händelse.

I det senare fallet ses läsengagemang som en egenskap hos individen, mer eller mindre oberoende av kontextuella faktorer. Det är något individen utvecklat och införlivat i sin personlighet. Dock kan man tänka sig läsengagemang som ett kontinuum mellan ytterpunkterna händelse och benägenhet. Benägenhet för läsengagemang kan uppstå när elever deltar i återkommande, känslomässigt positiva och kognitivt utvecklande läspraktiker (Lee et al 2021:547f).

Då tidigare forskning anlagt antingen ett händelse- eller ett benägenhetsperspektiv på läsengagemang – eller inte preciserat vilket som varit styrande (Lee et al 2021:564) – kommer vi att arbeta med båda dessa perspektiv för att ge en nyanserad bild av elevers läsengagemang.

Mycket talar för att det finns ett samband mellan läsengagemang och ord- och läsförståelse. Studier av högskoleprovet tyder på att ord- och läsförståelse i svenska bland unga har sjunkit över tid (Gustafsson & Håkansson 2017; Löwenadler 2022). Det finns ett stort behov av forskning som undersöker hur man kan öka ord- och läsförståelse hos elever.

Ett sätt att förbättra ord- och läsförståelse är att läsa mycket (Martin-Chang & Gould 2008, Mol & Bus 2011). Läsning av tryckta texter är en stark prediktor för språklig kompetens hos

såväl barn som vuxna (Cipielewski & Stanovich 1992, Davidse et. al 2011, Ecalle & Magnan 2008, Sparks, Patton & Murdoch 2014, West, Stanovich, & Mitchell 1993). Det finns viss evidens för att läsning av skönlitteratur är en bättre prediktor för språklig kompetens än andra textgenrer. Detta har man ännu inte kunnat förklara (McCreath et al. 2017, McGeown et al. 2015, Mar & Rain 2015).

En förklaring kan vara att det läsengagemang och den identifikation som kan uppstå i mötet med skönlitterära texter driver på utvecklingen av ord- och läsförståelse. Samtidigt är bristande ord- och läsförståelse sannolikt ett hinder för läsengagemang. Det tycks alltså viktigt att utveckla ord- och läsförståelse för att skapa förutsättningar för läsengagemang och samtidigt öka läsengagemanget för att skapa förutsättningar för utveckling av ord- och läsförståelse. Cummins (2017:90f) talar om ett kausalt samband mellan elevers skolframgång och läsengagemang. Förklaringen är att elever möter och har möjlighet att utveckla det "kunskapsrelaterade språket" som är centralt för teoretisk utbildning, i skrivna texter snarare än i det vardagliga, talade språket.

Elevers möjligheter att utveckla sitt läsengagemang är särskilt goda om de får interagera med andra om det lästa (Cummins 2017:94). Detta är en viktig utgångspunkt i det här projektet. Samtal om läsning ger sannolikt eleverna möjlighet att utveckla både ord- och läsförståelse och ett sätt att tala om det lästa. De kan då formulera egna perspektiv och tankar, vilket kan relateras till den "utvecklade kod" som Bernstein ser som central för det språk som används och premieras i skola och studier. Eleverna uppmuntras att fokusera också på andras erfarenheter. Om de gör det, så får andra också möjligheter att uttrycka sina erfarenheter, varigenom den enskilda eleven kan inse att andras erfarenheter kan skilja sig från hans egna. Därmed får hen möjlighet att uttrycka "discrete experiences" (Bernstein 1971).

PISA-undersökningar visar att negativa påverkansfaktorer för skolarbetet (bristande kunskaper i skolspråket svenska, socioekonomisk utsatthet) kan motverkas om skolan arbetar för att ge elever möjlighet att utveckla sitt läsengagemang. Så framhåller Cummins att läsengagemang kan slå ut "traditionella hinder mot läsprestationer, såsom kön, inkomst och föräldrars utbildning" (2017:96).

Litteraturläsningens modellen Shared Reading

Projektet ska undersöka om och hur elevers deltagande i litteraturläsningens modellen Shared Reading (SR) påverkar deras läsengagemang. SR har utvecklats av lärare och forskare vid University of Liverpool och den brittiska organisationen The Reader. Modellen har använts inom vård och omsorg, men också inom bibliotekssektorn; SR har endast sporadiskt provats i skolan.

SR bygger på högläsning och textsamtal i grupp. All läsning sker på plats; det krävs inga förberedelser eller läsläxor. Texterna (lyrik, noveller och utdrag ur romaner) delas inledningsvis ut till alla. De ska stimulera och utmana deltagarna både genom sin form och sitt innehåll samt ge utrymme för deltagarnas meningsskapande i dialogform. En SR-grupp kan omfatta upp till 12 personer, vilken samlas en gång i veckan under en dryg timma.

En särskilt utbildad SR-läsledare ansvarar för textval och högläsning samt bjuder in till samtal i återkommande pauser då läsningen stoppas. Samtalen har en öppen och dialogisk karaktär. De bygger på deltagarnas egna, mer eller mindre personliga funderingar, frågor och reflexioner. Målet är ett förutsättningslöst och gemensamt utforskande av texternas betydelsemöjligheter, där läsledarens egen uppfattning och etablerade tolkningar står tillbaka.

Förutom att SR är en läs- och litteraturfrämjande praktik, finns det en inkluderande ambition i metoden. Den bygger på en värdegrund, där ett viktigt inslag rubriceras *be kind*. Alla är välkomna. Var och en deltar på det sätt och i den utsträckning man själv vill.

Valet att använda just SR för att undersöka elevers möjlighet att utveckla sitt läsengagemang kan motiveras på olika sätt. För det första bygger SR på högläsning, vilket eleverna uppskattar (Anteckningar, ämneslagsmöte i svenska 2022). All läsning sker på plats.

För det andra finns det forskningsstöd (Cummins 2017) för att använda en litteraturläsningmodell som ger elever möjlighet att interagera med andra i syfte att utveckla sitt läsengagemang.

Forskningsläge

Existerande forskning om SR har fokus på hälsa ur ett psykologiskt och socialt perspektiv. Deltagarna sätter stort värde på gruppen som sådan (Billington et al 2016a, Billington et al 2016b, Billington et al 2016c, Dowrick 2012). De ges också möjlighet att utveckla mentaliseringsförmågan: att bättre förstå sina egna och andras tankar, känslor och önskningar (Billington et al 2016c).

Enligt vår kännedom finns det endast en peer-review-granskad vetenskaplig artikel om SR i skolan. Lingwood et al (2020) undersöker effekterna bland förskolebarn i åldern tre till fyra år och deras vårdnadshavare med socio-ekonomiskt underprivilegierad bakgrund som deltog i åtta SR-sessioner. Man lyckades engagera barn och familjer att delta i SR. Däremot noterades inga förändringar i familjernas läsvanor eller i barnens språk.

En pilotstudie av SR på gymnasienivå genomfördes vårterminen 2022 på Gymnasieskolan Vippan med huvudsökande som projektledare och i samarbete med skolans svensklärare. En intervention om fyra SR-sessioner med tre till tio deltagare genomfördes.

Denna pilotstudie rapporteras i två examensarbeten (Alinder 2022, Dagerman & Wallinder 2022) på ämneslärarutbildningen vid LU, handleda av huvudsökande. Baserade på läsorienterade teorier och etnografisk metod studeras SR:s möjligheter och begränsningar i relation till svenskämnets syfte, centrala innehåll och kunskapskrav. Alinder (2022) fokuserar utmaningar och möjligheter i läsledarrollen jämfört med en traditionell lärarroll. Dagerman & Wallinder (2022) undersöker gemensamt litterärt meningsskapande och gruppinteraktion i SR-gruppen. Arbetena visar bland annat att SR har potential att engagera elever och fördjupa textförståelse samt bana väg för genuin dialog i klassrummet (Dysthe 1997). Ett annat resultat är att SR bäst svarar mot centralt innehåll och kunskapskrav i Svenska 1 samt att metoden kan behöva anpassas till skolans speciella förhållanden och förutsättningarna i olika elevgrupper.

Projektets forskningsfrågor, metoder och förväntade kunskapsbidrag

Projektets syfte är att undersöka om och hur elevers *läsengagemang* påverkas av att de deltar i SR. För att uppnå det genomför vi en intervention i form av en designstudie i ämnet svenska. Projektet söker svar på följande frågor:

Frågeställningar

1. Vilket läsengagemang i betydelsen benägenhet att läsa i allmänhet finns hos eleverna före och efter interventionen?

2. I vilken mån innebär SR-tillfällena en möjlighet för eleverna att utveckla ett kontextuellt baserat läsengagemang?
3. Vilka faktorer – textval, textsamtal, läsledarens och andra elevers agerande – kan bidra till elevers kontextuella läsengagemang?
4. Vilka anpassningar av SR-modellen är nödvändiga när den tas i bruk i gymnasieskolan?
5. I vilken utsträckning innebär SR-tillfällena en möjlighet att utveckla ett kontextoberoende språk för att förmedla egna erfarenheter och tolkningar?
6. Vilka strategier använder sig elever och läsledare av om det uppstår problem med ord- och läsförståelse under SR-tillfällena?

Metoder

Forskarna samlar in data genom enkäter, observationer, videoinspelningar samt elev- och lärarintervjuer. Lärarna skriver loggar efter SR-tillfällena.

Frågeställning 1 besvaras med hjälp av "Student Questionnaire for PISA 2018. Main Survey Version". Det gäller frågorna om elevernas familjebakgrund och inställning till läsning. Denna genomförs före och efter interventionen med deltagande elever.

Frågeställningarna 2, 3, 5 och 6 kommer att besvaras genom observation och analys av videoinspelade och transkriberade SR-samtal samt elevintervjuer. Observation av samtliga SR-tillfällen sker i ett mindre urval av de deltagande klasserna. I dessa klasser görs också två videoinspelningar: en i början och en i slutet av interventionen. Detta material undersöks med hjälp av samtalsanalys: vilka strategier för litterärt meningsskapande används? hur ser deltagandet (turtagning, positionering, initiering av samtalsämnen, perspektivskiften) i samtalet ut? Hur hanteras problem med ord- och läsförståelse (reparationssekvenser, förklaringar)? Hur fungerar eventuella pauser i samtalet? I fokus står utvecklingen över tid av sättet att samtala om det lästa. Observationer, intervjuer med elever och lärare samt lärarloggar analyseras innehållsligt och jämförs med analysen av SR-tillfällena för att öka validiteten.

Frågeställning 4 kommer att besvaras genom observation och intervju med sju lärare samt genom de loggar som lärarna skriver.

Kunskapsbidrag och relevans för skola och skolaktörer

Vi bedömer att projektet har stor relevans för skola och skolaktörer. Samtal om litteratur och läsning har visserligen sedan länge varit en del av undervisningen i svenska (se t.ex. Nordberg 2019, Westlund 2018). Vi introducerar och utvärderar en läspraktik som inte tidigare prövats i svensk skola. Utmärkande för SR är gemensam högläsning i grupp och samtal inriktade på litteraturens innehållsliga och känslomässiga värden. Eleverna ges därtill stort inflytande över samtalets inriktning.

Projektet adresserar för det första en utmaning och en utvecklingstendens (elevers minskande läsning) som svensklärarna i projektet samt tidigare forskning identifierat.

För det andra undersöker projektet i vilken mån den gruppbaserade läspraktiken SR kan bidra till att elever utvecklar sitt läsengagemang. Man kan i detta sammanhang notera att i förslaget till ny ämnesplan i svenska för gymnasiet anges att eleverna "ska i undervisningen stimuleras att läsa ofta och i riklig omfattning samt att samtala om det lästa" (Skolverket 2022). Detta är något som SR-metodiken och det föreslagna projektet svarar upp emot. Den föreslagna skrivningen innebär en skärpning i förhållande till den nuvarande ämnesplanen, som inte nämner något om läsningens omfattning och endast anger att eleverna ska "reflektera" över det lästa (Skolverket 2018).

För det tredje utgör projektet den första större studien av SR i skolan. Projektet kommer att tillföra skolans aktörer och forskarsamhället unika resultat, också i ett internationellt perspektiv.

Upplägg och tidsplan

Redan genomfört arbete

Tidpunkt	Aktivitet	Ansvar
nov 2021	Fortbildningsdag på Gymnasieskolan Vipan om SR: föreläsning och prova-på-workshop	Tina Frennesson (TF) Anders Ohlsson (AO)
jan – feb 2022	Planering av pilotstudie med SR i en klass	TF, AO
feb – maj 2022	Genomförande och utvärdering (examensarbeten på ämnesärrutbildningen) av pilotstudie om fyra SR-tillfällen i en klass	Extern läsledare, tre studenter, TF, AO
juni 2022	Planering av lärarlagsmöte om eventuell utveckling och uppskalning av projektet	Gabriella Hafström (GH) TF, AO
juni 2022	Lärarlagsmöte: inventering av utmaningar kopplade till elevers läsning; utformning av kommande, större SR-intervention	TF, GH, AO, Anna W Gustafsson (AWG)

Förestående arbete

nov 2022	Ansökan om etik tillstånd	AO
nov 2022 – jan 2023	Utbildning av svensklärarna till SR-läsledare	AO
feb – apr 2023	Planering av interventionen: textval, grupporganisation, bemanning	svensklärarna, AO, AWG, Martin Malmström (MM)
feb – maj 2023	Pilotstudie: examensarbeten med fokus på enkät, textval, observationsprotokoll, intervjuguide	AO, studenter
sept – nov 2023	Genomförande av interventionen: 4–6 SR-tillfällen i 7 klasser. Insamling av forskningsmaterial	svensklärarna, läsledarna, AO, AWG, MM
okt 2023 – juni 2024	Analys av empiri; artikelskrivande	svensklärarna, AO, AWG, MM

Kommentarer

Lärarna får den särskilda tredagarsutbildningen till SR-läsledare, ledd av huvudsökande, som är certifierad utbildare av läsledare. Under vt 2023 detaljplanerar lärarna och forskarna interventionen med fokus på textval, organisation och genomförande. Då pilottestas textmaterial, enkät och intervjuunderlag i en klass. Dessa pilotdata dokumenteras och analyseras av studenter i examensarbeten på ämneslärarlinjen med huvudsökande som handledare.

Interventionen genomförs ht 2023 i årskurs 1. Den omfattar fyra till sex SR-tillfällen i sju klasser. Klassens svensklärare samt en extern läsledare kommer att dela klassen så att

gruppstorleken passar SR-modellen. Samtidig insamling av det empiriska materialet (se Metod ovan).

Under ht 2023 påbörjas analys av insamlade data och skrivande av artikelmanus i samarbete mellan svensklärarna och forskarna.

Reflektion över forskningsetik och eventuellt behov av etikprövning

Projektet kommer att kräva etikillstånd då det innebär insamling av bakgrundsinformation om eleverna. Dessutom är det troligt att forskningspersoner i intervjuer och i samtal om litteratur röjer uppgifter om sig själv av känslig karaktär, till exempel religiösa och politiska uppfattningar.

Spridning av projektets resultat

Resultaten kommer att spridas på fortbildningsdagar (lokalt och nationellt), på vetenskapliga konferenser (nationella och internationella) samt i vetenskapliga och populärvetenskapliga artiklar.

Vetenskaplig och populärvetenskaplig publicering

Resultaten från projektet kommer att publiceras i form av två vetenskapliga artiklar i de referee-granskade tidskrifterna *Forskning om undervisning och lärande* respektive *Educare* samt i *Svenskläraren*.

Källförteckning

Icke publicerat material

- Alinder, Tomas (2022). Shared Reading i svensk gymnasieskola. Läsledarens roll och metodens möjligheter. Självtändigt arbete i Svenska. Avancerad nivå, 30 hp. Ämneslärarutbildningen, inriktning gymnasienivå. Lunds universitet.
- Anteckningar från möte med ämneslaget i svenska på Gymnasieskolan Vipan, Lund (13/6 2022).
- Dagerman, Max & Wallinder, Jon (2022). Dialogisk läsning. Shared Readings möjligheter och begränsningar i klassrummet. Självtändigt arbete i Svenska. Avancerad nivå, 30 hp. Ämneslärarutbildningen, inriktning gymnasienivå. Lunds universitet.
- Skolverket (2022), Förslag till kursplan i svenska på gymnasieskolan [Arbetsmaterial]

Publicerat material

- Bernstein, B. (1971). *Class, codes and control: Vol. 1 Theoretical studies towards a sociology of language*. London: Routledge
- Billington, Josie et al (2016a). A literature-based intervention for people with chronic pain, *Arts & Health*, 8:1, 13-31, DOI:10.1080/17533015.2014.957330
- Billington, Josie et al (2016b). A comparative study of cognitive behavioural therapy and shared reading for chronic pain. *Med Humanit*. Published Online December 9, 2016. doi:10.1136/medhum-2016-011047
- Billington, Josie et al (2016c). A literature based intervention for women prisoners: preliminary findings. *Journal of Prisoner Health*. Vol. 12. No. 4. DOI 10.1108/IJPH-09-2015-0031
- Carr, W., & Kemmis, S. (2003). *Becoming critical: education knowledge and action research*. Routledge.
- Cipielewski, J., & Stanovich, KE. (1992). Predicting growth in reading ability from children's exposure to print. *Journal of Experimental Child Psychology*, 54, 74–89.

- Cummins, Jim (2017). Flerspråkiga elever. Effektiv undervisning i en utmanande tid. Stockholm: Natur och kultur.
- Davidse, N. J., de Jong, M.T., Bus, A.G., Huijbregts, S.S.C.J. & Swaab, H. (2011). Cognitive and environmental predictors of early literacy skills. *Reading and Writing*, 24, 395–412.
- Dowrick, Christopher et al (2012). Get into Reading as an intervention for common mental health problems: exploring catalysts for change. *Med Humanit* 2012;38:15e20. doi:10.1136/medhum-2011-010083
- Dreher, Stephen (2003). A Novel Idea: Reading Aloud in a High School English Classroom. *The English Journal*, Vol. 93, No. 1, s. 50-53
- Dysthe, Olga (1996). *Det flerstämmiga klassrummet: att skriva och samtala för att lära*. Lund: Studentlitteratur.
- Ecalte, J., & Magnan, A. (2008). Relations between print exposure and literacy skills: New evidence from grade 1–5. *British Journal of Developmental Psychology*, 26, 525–544.
- Flessner, R., & Stuckey, S. (2014). Politics and action research: An examination of one school's mandated action research program. *Action Research*, 12(1), 36-51.
- Gustafsson, A.W. & Håkansson, D. (2017). *Ord på prov: en studie av ordförståelse i högskoleprovet*. Lund: Lunds universitet.
- Jerrim, John & Moss, Emma (2019). The link between fiction and teenagers' reading skills: International evidence from the OECD PISA study. *British Educational Research Journal*. Vol. 45, No. 1, February 2019, s. 181–200 DOI: 10.1002/berj.3498
- Judah, M. L., & Richardson, G. H. (2006). Between a rock and a (very) hard place: The ambiguous promise of action research in the context of state mandated teacher professional development. *Action Research*, 4(1), 65-80.
- Ledger, Susan & Margaret K. Merka (2018). Reading Aloud: Children's Attitudes toward Being Read to at Home and at School, *Australian Journal of Teacher Education*, v43 n3, s. 124-139.
- Lee, Yongjun, Bong Gee Jang & Kristin Conradi Smith (2021) A Systematic Review of Reading Engagement Research: What Do We Mean, What Do We Know, and Where Do We Need to Go?, *Reading Psychology*, 42:5, 540-576, DOI: 10.1080/02702711.2021.1888359
- Lingwood, Jamie, Josie Billington & Caroline Rowland (2020). Evaluating the effectiveness of a 'realworld' shared reading intervention for preschool children and their families: A randomised controlled trial. *Journal of Research in Reading*, Volume 43, Issue 3, 2020, pp 249–271. DOI:10.1111/1467-9817.12301
- Löwenadler, J. (2022). Trends in Swedish and English Reading Comprehension Ability among Swedish Adolescents: A Study of SweSAT Data 2012–2018, *Scandinavian Journal of Educational Research*, DOI: 10.1080/00313831.2022.2042841
- Magnusson, P., & Malmström, M. (2022). Practice-near school research in Sweden: tendencies and teachers' roles. *Education Inquiry*, 1-22.
- Mar, R.A., & Rain, M. (2015). Narrative fiction and expository nonfiction differentially predict verbal ability. *Scientific Studies of Reading*, 19, 419–433.
- Martin-Chang, S.L., & Gould, O.N. (2008). Revisiting print exposure: Exploring differential links to vocabulary, comprehension and reading rate. *Journal of Research in Reading*, 31, 273–284.
- McCreath, G.A., Linehan, C.M.J. & Mar, R.A. (2017) Can Differences in Word Frequency Explain Why Narrative Fiction Is a Better Predictor of Verbal Ability than Nonfiction?, *Discourse Processes*, 54:5-6, 373-381.
- Mol, S.E., & Bus, A.G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137, 267–296.
- Nordberg, Olle (2019). *Berättelser som förändrar utvärdering och didaktisk diskussion kring ett nationellt läsprogram för ungdomar*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Prøitz, T., Rye, E. M., Barstad, K., Afdal, H., Risan, M., & Aasen, P. (2020). *Utbildning, lärande, forskning: En evalueringsstudie – Delrapport 2*. Sørøst-Norge
- Skolverket (2018), Ämnesplan i svenska för gymnasieskolan, [https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/amne?url=-996270488%2Fsyllabuscw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DSVE%26cou

- rseCode%3DSVESVE01%26version%3D8%26tos%3Dgy&sv.url=12.5dfee44715d35a5cdfa92a3#anchor_SVESVE01]
- Sparks, RL., Patton, J., & Murdoch, A. (2014). Early reading success and its relationship to reading achievement and reading volume: Replication of "10 years later". *Reading and Writing*, 27, 189–211.
- Statens medieråd (2021). *Unga och medier 2021. En statistisk undersökning av ungas medievanor och attityder till medieanvändning*, Stockholm: Medierådet.
- Tattersall Wallin, Elisa, Tobias Carlsson och David Gunnarsson Lorentzen (2022). Läsning av tryckta böcker ökar bland unga. I Andersson, Ulrika, Oscarsson, Henrik, Rönnerstrand, Björn & Theorin, Nora (red.) (2022). *Du sköra nya värld: SOM-undersökningen 2021*. [Göteborg]: SOM-institutet
- Tegmark, Mats et al (2022). What motivates students to read at school? Student views on reading practices in middle and lower-secondary school. *Journal of Research in Reading*, Volume 00, Issue 00, 2022, pp 1–19. DOI:10.1111/1467-9817.12386
- Vinterek, Monika et al (2021). The Decrease of School Related Reading in Swedish Compulsory School – Trends Between 2007 and 2017. *Scandinavian Journal of Educational Research*. 66:1, s. 119-133, DOI:10.1080/00313831.2020.1833247
- West, RF., Stanovich, KE., & Mitchell, HR. (1993). Reading in the real world and its correlates. *Reading Research Quarterly*, 28 (1), 35–50
- Westlund, Barbro (2018), Samtal om text. Skolverket
https://larportalen.skolverket.se/#/modul/5-las-skriv/Grundskola/000_Samtal-om-text/del_03/

Budget i sammandrag (se bilaga för fullständig budget)

Löner forskare	Tot
Professor Anders Ohlsson (20%, 4 mån)	86 438
Universitetslektor Anna W Gustafsson (40%, 4 mån)	125 850
Universitetslektor Martin Malmström (40%, 4 mån)	126 186
Arvode extra läsledare	80 000
Drift	
Etikprövning	5000
Transkribering	40 000
Läsledarutbildning för sju gymnasielärare	70 000
Summa projektkostnad: inklusive LKP och OH:	962 929

Budgetkommentar

Huvudsökande är projektledare och kommer att använda 15 % av sin fakultetsfinansierade forskning åt projektet under tiden 1/1 2023-30/6 2024.

Malmström är för närvarande anställd vi MAU, men kommer under projekttiden att anställas fyra månader vid SOL.

Externa läsledare, rekryterade via Föreningen Shared Reading Skåne (www.sharedreadingskane.se) krävs för att SR-grupperna ska bli lagom stora (max 12 deltagare).

Medelsförvaltare vid Lunds universitet

Projektet kommer att placeras vid Språk- och litteraturcentrum.